

Virkningsfuldt pædagogisk arbejde i dagtilbud

Workshop FOA 3. juni

Lone Svinth, Lektor, Ph.d. i Pædagogisk Psykologi

Virkningsfuldt pædagogisk arbejde (Ringsmose & Svinth, 2019)

- 10 kommuner og 20 dagtilbud i hele landet. Finansieret af KL, BUPL og FOA
- Kommunerne skulle pege på dagtilbud, der: 1) ligger i socialt belastet områder og 2) er virkningsfulde i betydningen af, at der foregår pædagogiske processer af høj kvalitet, som giver børnene gode udviklingsmuligheder og dermed skaber grundlag for større lighed
- Der er *interviewet* ti dagtilbudsforvaltninger, 20 ledere og 25 pædagogiske medarbejdere i 20 dagtilbud (5 dagplejere)
- Der er *observeret* om formiddagen i 20 dagtilbud
- *Hvordan skaber pædagogisk personale i 20 dagtilbud trivsel og frugtbare deltagelsesmuligheder for børn i udsatte positioner?*
- <https://vpt.dk/dagtilbud/kom-til-inspirationsaften-om-virkningsfuldt-paedagogisk-arbejde-i-dagtilbud>

Børn i udsatte positioner

”Børn i udsatte positioner er en sammensat gruppe. Når børn befinder sig i en udsat position, kan det fx være forbundet med forhold i familien eller forbundet med at barnet i større eller mindre grad er marginaliseret i forhold til fællesskabet i dagtilbuddet. At være i en udsat position er dynamisk og kontekstbestemt”
(Svinth, 2019)

Baggrund for projektet

- 15-20 % danske 0-6 årige børn oplever forringede trivsel og udviklingsmuligheder (OECD, 2014)
- Pædagogiske læreplaner har ikke mindsket den negative sociale arv, og der er stadig mange børn, der ikke er klar til skolen efter børnehaven (Min. for børn, undervisning og ligestilling, april 2016)
- Ingen generel viden om hvilke konsekvenser forskelle i dagtilbudskvalitet har for børn i Danmark (Sommer, 2014)
- Mange børn får ikke det fornødne udbytte af deres dagtilbudsliv (Min. for børn, undervisning og ligestilling, april 2016)

Manglende viden om
kvalitet i dagtilbud –
også i kommunerne

Utilstrækkelig
pædagogisk kvalitet i
mødeøjeblikket

Udbredt
segregering og
negativ retorik

Opdragelses- eller
læringsdagsorden der
kører af sporet

Børn i udsatte
positioner
– hvad er
udfordringerne?

Store kommunale
forskelle i økonomi,
belastningsgrad og
prioriteringer på
området

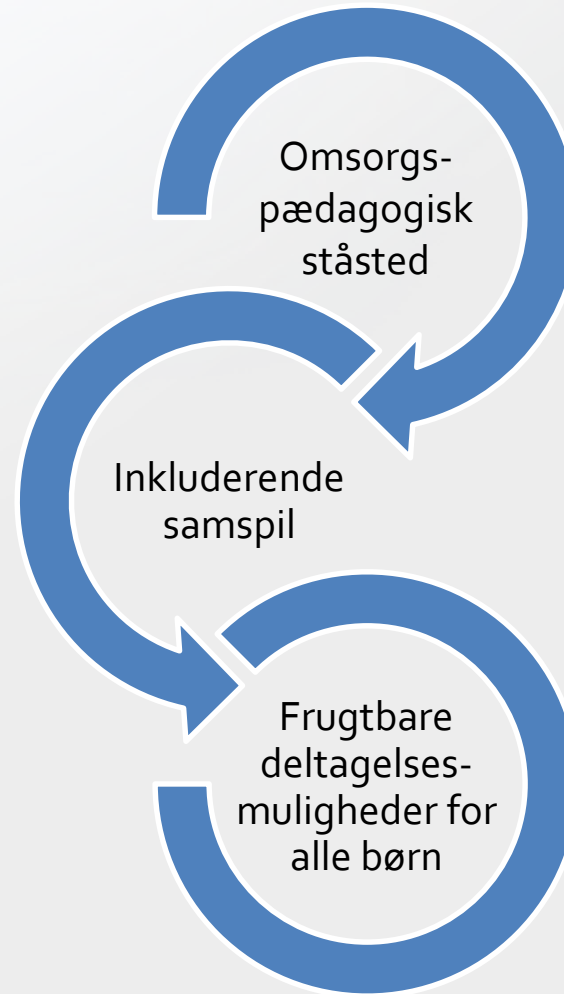
Utilstrækkelige
betingelser, faglighed
og pædagogisk
refleksion/udvikling

Utilstrækkeligt politisk,
forvaltningsmæssigt og
ledelsesmæssigt fokus

Hvilke udfordringer kan antages at være i spil i dette klip?

- <https://www.youtube.com/watch?v=MC4LA9wHsDo>
- Hvad vil det bedste næste skridt være for pædagogen?
- Hvad ville du gøre, hvis du som kollega overværede dette forløb?

Virkningsfuldt pædagogisk arbejde

Omsorgspædagogisk ståsted

- Vi mennesker skaber hinandens verden og skæbne – vi må gøre os åben for sårbarheden
- Hvad er det bedste næste skridt for barnet i situationen her? (drage omsorg for relationen)
- Barnets sociale og emotionelle trivsel (tryghed, tilknytning) som grundlag for et *pædagogisk* samspil
- Her og Nu – perspektiv (ses nogle gange i modsætning til et akademisk ståsted hvor fokus er på skoleorienterede aktiviteter)
- Møde barnet som et subjekt
- Ligeværdighed

Citat – omsorgspædagogisk ståsted - Dagplejer

"Jeg kan også godt sige undskyld til barnet "Ok jeg kan godt høre, at jeg kom til at lyde rigtig sur, det må du undskylde". Når jeg gør det, er det min fornemmelse, at børnene oplever, at jeg tager dem alvorlig. For mig at se giver det jo ingen mening, at jeg forsøger at lære børnene, at de skal lytte til hinanden, hvis jeg ikke selv er klar til at undskylde, når jeg har båret mig uhensigtsmæssigt ad."

Kommentar til citatet

- Dagplejer forstår, at hun med sin reaktion er med til at skabe barnets verden og skæbne – lige nu og her
- Hun formår at drage omsorg for relationen til barnet, hun er optaget af, hvad der er bedst for barnet i situationen
- Hun er optaget af, at barnet er trygt, at det oplever sig set og favnet
- Hun møder barnet som et subjekt, hun tager barnets følelser alvorligt
- Ved at møde barnet med ligeværdighed får hun også næret barnets selvværd og oplevelse af at have en værdi som menneske

Spørgsmål

- Hvilken betydning oplever du, at det har for barnet, at du siger undskyld?

Hvad kendetegner dagtilbud som skaber inkluderende samspil? (Svinth, 2019)

- *Stort fagligt og personligt engagement* – personalet har eksplicit valg at arbejde i dagtilbud med mange børn i udsatte positioner
- *Rigt pædagogisk repertoire*. Pædagogisk personale der udviser stor rummelighed og fleksibilitet, få regelhåndhævelser og irettesættelser
- *Få konflikter* - de professionelle tilbyder opbyggelige veje videre for samspillet, når en konflikt er under opsejling
- Høj grad af *samarbejde* i og på tværs af stuen
- *Åbenhed om den sårbarhed* som hverdagen (også) rummer, fokus på egenomsorg

Observation – inkluderende samspil

Stuens børn sidder bænket ved bordene, mens der bliver gjort klar til frokost. Snakken går livligt rundt om bordet. Intensiteten, uroen og lydniveauet er på en opadgående kurve, alle er nødt til at tale en lille smule højere for at blive hørt. Med et begynder pædagogen Karen at synge. Nogle af børnene synger med, andre snakker videre nu lidt mere afdæmpet. Der var ingen irettesættelser, ingen formaninger stemningen vedbliver med at være munter.

Kommentarer til observationen

- Pædagogen er åben for børnenes perspektiver og situation – den stigende uro kan måske skyldes, at de er sultne, og at de begynder at blive utålmodige
- I stedet for at tisse på børnene, begynder hun at synge, måske for at tilføre situationen noget nyt, måske for at tilbyde et fællesskab omkring sangen som en aktivitet
- Pædagogen er både rummelig og fleksibel, hun skaber en positiv stemning i en situation, der godt kan udvikle sig ugunstig

Frugtbare deltagelsesmuligheder for alle børn

- Læring og trivsel finder sted i kraft af barnet *deltagelse* - fokus på *sammenhæng* og *fællesskab* fremfor *individ*
- Deltagelse udgør fundamentet for børns trivsel, dannelse, udvikling og læring – HER og NU
- Opgaven består i at finde kreative veje til udvikling af barnets deltagelse

Case fra Ålborg – skabe frugtbare deltagelsesmuligheder for et barn

”Det var tydeligt at Ibrahim ikke trives, han virkede trist og han gik ofte for sig selv, han var sjældent med i de andres leg. Jeg viste, at hans far havde et pizzeria og jeg spurgte faren om ikke han kunne komme og vise børnene, hvordan man laver pizza. Det ville han gerne og børnene blev ellevilde. De havde en fest med at lave pizzaer, og Ibrahim lavede totalt op. Han snakkede løs, og var så glad. I dagene efter så jeg flere gange, at børnene incl. Ibrahim legede pizzeria. Da faren ugen efter kom med pizza til alle børnene, var det som om Ibrahim voksede en halv meter. Det var så rørende at se, hvordan de andre børn fik øje på nye sider af ham og hvordan pizzaerne blev en døråbner for Ibrahim”

Pædagogerne nærer hans identitet, kompetencer, relationer → hans tilblivelse

Pædagogerne er sensitive over for Ibrahims situation og mistrivsel

De er kreative i deres bestræbelse på at inkludere Ibrahim

De skaber nye deltagelsesmuligheder for Ibrahim

Hvad hæfter jeg mig ved i casen med Ibrahim?

De synliggør de ressourcer som Ibrahim og hans forældre har og knytter bånd mellem to kulturer

De viser de andre børn at Ibrahim er en god ven som har noget at byde ind med

Pædagogisk samarbejde – også når det er sårbart

- 'Jeg bruger meget det at dele konkrete situationer med mine kollegaer, også selv om jeg ikke er specielt stolt af episoden. Jeg synes generelt, der er bedst at få det sagt.'
- 'Vi kigger meget på vores egen praksis, hvad er der i vores tilgang som måske spænder ben for barnet, hvad kan vi gøre anderledes?'
- 'Når der kommer en ny medarbejder, kan jeg finde på at sige: "Du vil kunne opleve, at jeg kommer i en situation, hvor min stemme bliver højere og mindre rar og hvor jeg fx siger til et barn "det skal du ikke gøre" Det er mig, når jeg er presset, det er ikke en adfærd du skal spejle, det er ikke det, vi vil ud i verden med, det er det modsatte. I de situationer må du gerne sige til mig: "Vibeke er der noget, jeg kan gøre"?'

“Fremtiden er ikke noget der ligger gemt rundt om hjørnet, fremtiden er noget, vi skaber lige her og nu” (Paulo Freire)

Buber (1990) dialogisk filosofi – jeg/du og jeg/det

- Vi mennesker veksler mellem at relatere til verden som en *levende partner* eller et *objekt*. *Jeg-Du*-forhold er den primære, umiddelbare og medfødte relatering, mens *Jeg-Det*-forhold med sin instrumentelle, objektgørende relatering er tillært
- I *Jeg-du* relateres der til barnet som subjekt, mellemrummet overskrides i en sameksisterende og inkluderende dialog
- *Jeg-det* opstår i mødet med kulturen (kunst, videnskab, moral) og tager mere og mere over i vores måde at relatere på
- Uden *Jeg-Du* kan mennesket ikke fungere, men *Jeg-Det* alene er ikke et liv. *Jeg-Det* relatering gør det ikke muligt at genkende den andens nærvær
- Mens vi altid står i relation til *noget*, er det langt sjældnere at vi står i relation til *nogen* (ibid.)

Refleksionsøvelse

Diskuter to og to

1. Eksempler på Jeg-Det og Jeg-Du relateringer i forhold til drengen som græder ved bordet
2. <http://www.youtube.com/watch?v=z76PCuFgSUK>